

Kurzus előadója: Dobos István
Kurzus megnevezése: Olvasáselméletek
Kurzus megnevezése angolul: Theories of Reading
Kurzus kódja: MAGD-IR-432
Oktató elérhetősége: 06-30-27-99878 email:dobos.istvan@arts.unideb.hu honlap: http://kosztolanyioldal.hu/dobos-istvan fogadóóra: csütörtök

A kurzusvezetés nyelve(i):magyar
A hozzászólás, vizsga nyelve(i):magyar
Írásbeli dolgozat nyelvei:magyar
A jegyszerzés módja(i):
Követelmények:

<p>Kurzus leírása, tematikája: A kurzus célkitűzése(i)/követelmények: Az irodalomelmélet jelentősebb értelmezői nyelveinek, elméleti kereteinek elsajátítása, tevékeny jelenlét, a kötelező olvasmányok feldolgozása.</p> <p>Tematika, kötelező és ajánlott olvasmányok:</p> <p>1. Szerző- szöveg- olvasó - Roland Barthes Kötelező: Roland Barthes: <i>A szerző halála</i>. In. Uő: <i>A szöveg öröme</i>, Bp., 1995. 50-55. Roland Barthes: <i>Az olvasásról</i>.i.m.56-66. Roland Barthes: <i>A műtől a szöveg felé</i>. im. 67-74. Roland Barthes: <i>A szöveg öröme</i>. im. 75–116. Ajánlott: Andrew Bennett: <i>The 'Death' of the Author</i>. Uő: <i>The Author</i>, London/New York, Routledge, 2005 (The New Critical Idiom), 9–29. Michel Foucault: <i>Mi a szerző?</i> Világosság.1981.7. 26-35. Paul Ricoeur: <i>Mi a szöveg?</i> In. Paul Ricoeur: <i>Válogatott irodalomelméleti tanulmányok</i>. Osiris Kiadó, Budapest, 1999. 9-34. Barthes, Roland (1993-95: 2. 491-5) <i>Oeuvres Complètes</i>, ed. Éric Marty, 3 vols, Paris, Edition du Seuil. The essay is available in English in such anthologies as Burke, Sean (ed.)(1995) <i>Authorship: From Plato to Postmodernism: A Reader</i>, Edinburgh University Press, pp.125-130., and Irwin, William (ed.) (2002) <i>The Death and Resurrection of the Author?</i>, Westport, Conn., Greenwood Press. Barthes, Roland (1974) <i>S/Z</i>, trans. Richard Miller, London, Cape., Barthes, Roland (1979)'From Work to Text', in Josué V. Harari (ed.) <i>Textual Strategies:Perspectives in Post-Structuralist Criticism</i>, London, Methuen, pp. 73-81. Barthes, Roland (1981) 'Theory of the Text', in Robert Young (ed.) <i>Untying the Text: A Poststructuralist Reader</i>, London, Routledge and Kegan Paul, pp. 31-47., Foucault, Michel (1979) 'What is an Author?', in Josué V. Harari (ed.) <i>Textual Strategies:Perspectives in Post-Structuralist Criticism</i>, London, Methuen, pp. 141-60.</p> <p>2. A megértés mint a lét eseménye- Gadamer Kötelező: <i>Előszó. Az esztétikai tudat absztrakciójának bírálata. A műalkotás ontológiája és ennek hermeneutikai jelentősége. A hermeneutika tapasztalat elméletének alapvonalai.</i> Hans-Georg Gadamer: <i>Igazság és módszer</i>. Gondolat, Bp., 1984. 11-27., 81-88., 88-107., 191-217. Ajánlott:</p>
--

A hermeneutika ontológiai fordulata a nyelv vezérfonalát követve. Hans-Georg Gadamer: *Igazság és módszer.* Gondolat, Bp., 1984. 269-340.

Martin Heidegger: *Lét és idő.* Gondolat, Bp., 5-87., Ötödik fejezet. *A jelenvaló-lét mint megértés. Megértés és értelmezés. A kijelentés mint az értelmezés származékos módusza. Jelenvaló-lét és beszéd. A nyelv.* 281- 314.

Ram Adhar Mall: *Hans-Georg Gadamer Hermeneutik interkulturell gelesen.* Nordhausen: Bautz, 2005.

Jean Grondin: *Hans-Georg Gadamer: Eine Biographie,* Tübingen, Mohr, 1999. *Dimensionen des Hermeneutischen. Heidegger und Gadamer,* hrsg. von Günter Figal und Hans-Helmuth Gander, Frankfurt am Main, 2005.

3. Szöveg – interpretáció - hermeneutika

Kötelező:

Hans-Georg Gadamer: Szöveg és interpretáció = Szöveg és interpretáció, szerk. Bacsó B., Bp., [é. n.], 17–41. = Gadamer: Szöveg és interpretáció. In. Bevezetés az irodalomelméletbe. Szerk. Dobos István, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 1995., 1999.

Hans-Georg Gadamer: A szó igazságáról. In: A szép aktualitása, Bp., 1994, 111–141.

Hans-Georg Gadamer: Az „eminens” szöveg és igazsága. Uo., 188–201.

Ajánlott:

Martin Heidegger: Levél a humanizmusról. In Uő.: Útjelzők, Bp., 2003, 293–335.

Fenomenológia és/vagy egzisztenciálfilozófia. Atheneum II. kötet T-Twins Kiadó, Bp., 1993. 1. füzet 289.

Olasz filozófiai hermeneutika. Atheneum. I.kötet. 1992. 2. füzet T-Twins Kiadó, Bp., 1992. 256.

Joachim Jacob: Verstehen konstruieren. In Einführung in die Literaturwissenschaft, Hg. Pechlivanos – Rieger – Struck – Weitz, Stuttgart & Weimar, 1995, 324–336.

Günter Figal: Der Sinn des Verstehens, Stuttgart, 1996, 112–132.

Paul Ricoeur: The Conflict of Interpretations. Essays in Hermeneutics. Northwestern University Press. Evanston. 1974.

4. Recepcióesztétika és irodalomtörténet - Jauss

Kötelező:

Hans Robert Jauss: *Horizontszerkezet és dialogicitás.* Uő: Recepcióelmélet – esztétikai tapasztalat – irodalmi hermeneutika, Bp., 1999, 271–319.

Hans Robert Jauss: *Az esztétikai élvezet és a poieszisz, aisztheszisz és katharszisz alaptapasztalatai.* In Uő: *Recepcióelmélet-esztétikai tapasztalat-irodalmi hermeneutika.* Bp.,1997. 158-178.

Ajánlott:

Hans Robert Jauss: *Egy posztmodern esztétika védelmében.in.uő:Recepcióelmélet-esztétikai tapasztalat-irodalmi hermeneutika.*Bp.,1997.,236-271.

Paul de Man: *Bevezetés.* In Hans-Robert Jauss: *Recepcióelmélet-esztétikai tapasztalat-irodalmi hermeneutika.* Osiris. Bp., 1997. 407-430.p.

R. Galle: Zur Kafka-Rezeption, In K.-M. Bogdal (Hg.): *Neue Literaturtheorien in der Praxis,* Opladen 1993, S. 115-139.

J. E. Müller: *Literaturwissenschaftliche Rezeptions- und Handlungstheorien,* in: K.-M. Bogdal (Hg.): *Neue Literaturtheorien. Eine Einführung,* Opladen 1990, S. 176-200.

P. V. Zima: *Literarische Ästhetik,* Tübingen 1995.

Elektronikus online formában az alábbi szövegek részletei olvashatók:

Lernout, Geert: *Reception Theory (Second Edition 2005)*

Darby, David: Asher, Evelyn W. , Ellis, John M. German Theory and Criticism: 5. 1968 and After (Second Edition 2005)
Armstrong, Paul B.: Phenomenology (Second Edition 2005)
Gillies, Steven: German Theory and Criticism: 2. Romanticism (Second Edition 2005)
Russo, John Paul: Historical Theory and Criticism (Second Edition 2005)
Goldstein, Philip: Reader-Response Theory and Criticism (Second Edition 2005)

5. Írás, emlékezet - Jacques Derrida

Kötelező:

Jacques Derrida: *A struktúra, a jel és a játék az embertudományok diskurzusában*. Helikon, 1994/1-2..21-35.p. (A szöveg megtalálható az *Olvásáselméletek*. Szerk. Dobos István, Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 2000. című kötetben.)

Jacques Derrida: , *Platón patikája* In Uő: *Disszemináció*, ford. Boros János, Csordás Gábor, Orbán Jolán, Pécs, Jelenkor, 1995.

Ajánlott:

Manola Antonioli [dir.], *Abécédaire de Jacques Derrida*, Sils Maria, 2007. Marc Goldschmit : *Jacques Derrida, une introduction*, Pocket, 2003.

[François Nault](#), *Derrida et la théologie. Dire Dieu après la déconstruction*, Paris, Cerf, 2000.
Jacques Derrida, Mal d'Archive. Une impression freudienne, Paris, Galilée, coll. «Incises», 1995.

Jacques Derrida, Psyché. Invention de l'autre, Paris, Galilée, coll. «La philosophie en effet», 1987.

Sigmund Freud: Das Interesse an der Psychoanalyse. In: Gesammelte Werke, t. VIII, Frankfurt-am-Main, S. Fisher Verlag, p. 390.

Platón: *Phaidrosz*, Kövendi Dénes fordítását átdolgozta és jegyzetekkel ellátta Simon Attila, Budapest, Atlantisz, 2005.

Sigmund Freud, *Feljegyzések a varázsnóteszről*. Uő: *Pszichoanalízis és irodalomtudomány*, szerk. Bókay Antal, Erős Ferenc, Budapest, Filum, 1998, 285–287.

Jacques Derrida: *Freud és az írás színtere (részlet) Uo*.

6. Hermeneutika és dekonstrukció vitája (Gadamer-Derrida)

Kötelező:

Hans-Georg Gadamer: *Destrukció és dekonstrukció*, Literatura, 1991/4.

Hans-Georg Gadamer: *Szöveg és interpretáció*. In Szöveg és interpretáció, szerk. BACSÓ B., Bp., [é. n.], 17–91.

Jacques Derrida: *Két kérdés aláírásokat értelmezve*, Literatura, 1991/4.

Ajánlott:

Dialogue and Deconstruction: The Gadamer-Derrida Encounter. (Suny Series in Contemporary Continental Philosophy.) By [Diane P. Michelfelder](#) (Editor), [Richard E. Palmer](#) (Editor) In:

Elektronikus online formában az alábbi művek részletei olvashatók:

Jacques Derrida: Béliers. Le dialogue ininterrompu: entre deux infinis, le poème, Paris, Galilée, 2003.

Comme il avait raison! Mon Cicérone Hans-Georg Gadamer. Jacques Derrida. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 23 mars 2002. [Traduction parue dans G. Leroux, C. Lévesque et G. Michaud (Dir.), « Il y aura ce jour... ». À la mémoire de Jacques Derrida, Montréal, À l'impossible, 2005. 53-56].

H.-G. Gadamer, « Dialogues de Capri », dans J. Derrida et G. Vattimo (dir.), La religion. Séminaire de Capri sous la direction de Jacques Derrida et G. Vattimo, Paris, Éditions du

Seuil, 1996, p. 227-228.

Hans-Georg Gadamer: *Wer bin Ich und wer bist Du?*, Frankfurt am Main, Suhrkamp Verlag, 1973.

7. Olvasás, retorika – Paul de Man

Kötelező:

Paul de Man: *Szemiotika és retorika*. In *Uő: Az olvasás allegóriái*, Szeged, 1999. 13–34.

Uő: *Ellenszegülés az elméletnek*. In *Szöveg és interpretáció*, szerk. Bacsó Béla, Budapest, Cserépfalvi, é. n. (A szöveg megtalálható az Olvasáselméletek. Szerk. Dobos István, Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 2000. című kötetben.)

Uő: *Mentegetőzések*. In *Az olvasás allegóriái*, 373–404.

Ajánlott:

Kulcsár Szabó Zoltán: *Tetten érhetetlen szavak. Nyelv és történelem Paul de Mannál*. Ráció Kiadó, 2007.

On Paul de Man. By Rodolphe Gasche. Cambridge, MA, and London: Harvard University Press. 1998.

Norris, Christopher. *Paul de Man: Deconstruction and the Critique of Aesthetic Ideology*. New York & London: Routledge, 1988.

Cathy Caruth and Deborah Esch (eds.), *Critical Encounters: Reference and Responsibility in Deconstructive Writing*.

Jacques Derrida: *Le ruban de machine à écrire*. Uő: *Papier Machine*, Paris, Galilée 2001 (Uő: *Typewriter Ribbon*. In *Material Events*, eds. Tom Cohen, Barbara Cohen, J. Hillis Miller, Andrzej Warminski, Minneapolis, Minnesota UP, 2001. Uő: *Without Alibi*, Stanford, Stanford UP, 2002.

Elektronikus online formában az alábbi szövegek részletei olvashatók:

Chase, Cynthia: *De Man, Paul* (Second Edition 2005)

Plug, Jan: *Deconstruction: 2. The 1980s and After* (Second Edition 2005)

Rapaport, Herman: *French Theory and Criticism: 6. 1968 and After* (Second Edition 2005)

Dillon, George L.: *Rhetoric* (Second Edition 2005)

8. Az irodalomtudomány kultúraelméleti orientációja

Kötelező:

Gerhart von Graevenitz: *Az irodalomtudomány és a kultúratudomány*. In *Intézményesség és kulturális közvetítés*, szerk. Bónus Tibor, Kelemen Pál, Molnár Gábor Tamás, Budapest, Ráció, 2005.

Clifford Geertz, *Mély játék*. Uő: *Az értelmezés hatalma*, Budapest, Osiris, 2001.

Ajánlott:

Előszó. In *Intézményesség és kulturális közvetítés*, szerk. Bónus Tibor, Kelemen Pál, Molnár Gábor Tamás, Budapest, Ráció, 2005.

Vincent Crapanzano: *Hermész dilemmája*, Helikon, 1999/4.

9. Az újhistorizmus

Kötelező:

Louis A. Montrose: *A reneszánsz mint hivatás. A kultúra poétikája és politikája* In *Az újhistorizmus*, Helikon, 1998/ 1–2, 110–132.

Stephen Greenblatt: *Shakespeare és az ördögűzők*, Helikon, 1998/1–2, 85–109.

Joel Fineman: *The History of the Anecdote. Fiction and Friction*. In: *The New Historicism*, ed. H. Aram Veesser, New York, Routledge, 1989, 49–77.

Ajánlott:

H.Aram Veesper:*The New Historicism.* in. *The New Historicism.* , ed. H.Aram Veesper, New York, Routledge, 1994. Bevezető tanulmány

Jan R. Veenstra: *The New Historicism of Stephen Greenblatt: On the Poetics of Culture and the Interpretation of Shakespeare*, History and Theory, October 1995.

Frank Lentricchia: *Foucault's Legacy: A New Historicism?* In: *The New Historicism*,ed. H. Aram Veesper, New York, Routledge, 1989. 231-243.

Gayatri Chakravorty Spivak: *The New Historicism: Political Commitment and the Postmodern Critic.* In: *The New Historicism*,ed. H. Aram Veesper, New York, Routledge, 1989. 277-293.

Jane Tompkins: *Sentimental Power: Uncle Tom's Cabin and the Politics of Literary History.* in. *The New Historicism.* , ed. H.Aram Veesper, New York, Routledge, 1994.206-229.

10. Irodalom és medialitás

Kötelező:

Walter Benjamin: *A műalkotás a technikai sokszorosíthatóság korszakában*, W. B., *Kommentár és prófécia*, Budapest, Gondolat, 1969, 301–334. (referátum: Sárossy Péter)

K. Ludwig Pfeiffer: *A mediális és az imaginárius*, Budapest, Magyar Műhely – Ráció, 2005, 19–58.

Kulcsár Szabó Ernő, *Az „immateriális” beíródás. Az esztétikai tapasztalat medialitásának kérdéséhez.* In Uő: *Szöveg – medialitás – filológia*, Budapest, Akadémiai, 2004, 50–71.

Ajánlott:

Oliver Jahraus: *Die Medialität der Literatur und die medientheoretischen Implikationen der Literaturtheorie.*

Friedrich W. Block: *Beobachtung des "Ich". Zum Zusammenhang von Subjektivität und Medien am Beispiel experimenteller Poesie.* Aisthesis Verlag, Bielefeld 1999. 343.

Sigrid Schade / Georg Christoph Tholen (Hg.): *Konfigurationen. Zwischen Kunst und Medien.*

Wilhelm Fink Verlag, München 1999. 544.

Kurzushoz tartozó kötelező irodalom:

A kurzushoz tartozó ajánlott irodalom:

Megjegyzés:

Rendszeresen szükséges technikai eszközök: